

OCHRONA I REGENERACJA EKOSYSTEMÓW MOKRADŁOWYCH SPOSOBEM NA ZWIĘKSZENIE BIORÓŻNORODNOŚCI

Na Mazurach, jak i w całej Polsce, zaznacza się coraz bardziej odczuwalny niedostatek wód w siedliskach leśnych. Niedobory wody związane są zarówno z czynnikami środowiskowymi, jak i wadliwie prowadzoną gospodarką wodno-melioracyjną, często sprowadzającą się do osuszania podmokłych siedlisk w celu zwiększenia ich produktywności. Działania takie skutkowały obniżeniem poziomu lustra wody w jeziorach, zmniejszeniem ich powierzchni, spadkiem poziomu wód gruntowych, mineralizacją gleb organicznych, procesami murszenia torfów.

Chcąc zaradzić negatywnym skutkom zmian klimatycznych i przeciwdziałać wysychaniu podmokłych siedlisk leśnych na terenie Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Mazurskie” został opracowany i zrealizowany projekt Renaturalizacja zbiorowisk wilgotno-bagiennych Leśnego Kompleksu Promocyjnego „Lasy Mazurskie”. Projekt realizowany był na terenie trzech Nadleśnictw: Mrągowo, Strzałowo, Spychowo. Działania polegały na zatrzymywaniu i magazynowaniu na terenach leśnych wody opadowej. Ich celem była poprawa negatywnych stosunków wodnych na terenie małych zlewni, łagodzenie skutków suszy i zapobieganie powodzi. Pod względem przyrodniczym szczególny nacisk położono na zachowanie oraz przywrócenie leśnych zbiorowisk wilgotno-bagiennych, śródleśnych torfowisk, wilgotnych łąk oraz ochronę i zwiększanie różnorodności biologicznej na poziomie gatunkowym i ekosystemowym.

Kormorany na Jeziorze Dobskim

Historia projektu sięga 2002 r. kiedy to powstawała jego koncepcja. Następnie przeprowadzono konieczne uzgodnienia oraz pozyskano fundusze. Początek realizacji inwestycji datuje się na 2005 r. Projekt współfinansowany był w 80% ze środków fundacji EkoFundusz. Nadleśnictwa uzyskały również dofinansowanie z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej i przeznaczyły na realizację części zadań środki własne. Do tej pory na terenach objętych projektem wykonano następujące urządzenia wodno-melioracyjne:

- progi – 215 szt,
- przetamowania ziemne – 37 szt,
- zastawki dębowe – 55 szt,
- nowe groble – 1 460 mb,
- rozbiórka starych grobli – 130 mb,
- brody – 12 szt,
- oczka wodne – 33 szt/2, 12 ha,
- zasypanie rowów – 16 176 mb,
- wykopanie nowych rowów kierunkowych – 1 585 mb.

Podjęto także działania w różnych typach siedlisk (m.in.: w obrębie szuwarów, torfowisk, łąk zmiennowilgotnych, łożowisk, olsów, łągów, borów mieszanych wilgotnych, świerczyny borealnej na torfie, sosnowych borów bagiennych, śródleśnych borów wilgotnych, subborealnej brzeziny bagiennych) polegające na:

- wykaszaniu łąk – 308 ha, usuwaniu samosiewów z nieleśnych ekosystemów mokradłowych – 372 ha,
- odtwarzaniu starych koryt cieków – 1 485 m,
- renaturyzacji cieków – 900 m.

Wydano w ramach projektu: "Mała retencja - Duża sprawa - kampania na rzecz poprawy małej retencji na obszarach wiejskich", finansowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Mała Retencja - Duża Sprawa
Projekt Fundacji Ekologicznej Zielona Akcja

100
95
75
25
5
0

OCHRONA I REGENERACJA EKOSYSTEMÓW MOKRADŁOWYCH SPOSOBEM NA ZWIĘKSZENIE BIORÓŻNORODNOŚCI

Zrealizowane obiekty budowlane to niewielkie inwestycje wybudowane głównie z naturalnych materiałów (kamień, drewno, glina, faszyna, piasek) wkomponowane w otaczający krajobraz.

Projekt realizowano na powierzchni 2 017 ha, z czego 1 393 ha wchodzi w skład obszaru Natura 2000, objętego ochroną na podstawie Dyrektywy Siedliskowej. Zgromadzona woda w systemach melioracyjnych, w zbiornikach retencyjnych oraz w glebie skutecznie podnosi poziom wód gruntowych, pozytywnie wpływa na jego ustabilizowanie na założonym poziomie, a tym samym poprawę stosunków wilgotnościowych. Na obszarach położonych w sąsiedztwie zrealizowanych obiektów powstają różnicowane biotopy związane ze stałym dostępem do wody:

- tereny podmokłe,
- wodno-błotne,
- rozlewiska.

Kosaciec syberyjski

W pasach pomiędzy terenami podmokłymi a suchymi wytwarzają się strefy przejściowe (ekotonowe). Bogactwo biologiczne siedlisk umożliwia występowanie na tych terenach wielu rzadkich gatunków roślin oraz zwierząt. Na obszarze objętym projektem spotyka się stanowiska zagrożonych roślin (m.in.: kosaciec syberyjski czy chamedafne północne) oraz ślady bytowania zwierząt, takich jak:

- płazy (kumak nizinny, traszka grzebieniasta),
- gady (żółw błotny, zaskroniec),
- ptaki (derkacz, żuraw, bielik, orlik krzykliwy, bocian czarny, puchacz, zimorodek),
- ssaki (bóbr, wydra, wilk, ryś).

Nowe siedliska wodne czy mokradłowe są chętnie wykorzystywane przez zwierzęta jako żerowiska bądź miejsca rozrodu. Na terenie Nadleśnictwa Strzałowo oszacowano, iż na zretencjonowanie około 2,5 mln m³ wód powierzchniowych wydano 1,5 mln zł (0,61 zł/m³ zatrzymanej wody). Cały projekt objął:

1. ochronę i regenerację ekosystemów mokradłowych – 2 017 ha,
2. retencję wodną (wodną i gruntową) – 4,5 mln m³,
3. zachowanie i zwiększenie różnorodności biologicznej,
4. zmniejszenie zagrożenia powodziowego w zlewni rzeki Narew,
5. zmniejszenie zagrożenia pożarowego w lasach.

Ponadto obserwuje się wzrost odporności drzewostanów, poprawę możliwości samooczyszczania wody poprzez jej natlenianie na progach, brodach i progach-bystrotokach. Stwierdzono także wzrost liczby gatunków roślin i zwierząt związanych z ekosystemami mokradłowymi. W wyniku realizacji działań związanych z małą retencją wykształcają się nowe zbiorniki wilgotno-bagienne. Istotnym elementem wdrażania programu na terenie LKP „Lasy Mazurskie” są działania związane z utrzymaniem właściwego stanu technicznego obiektów małej retencji (naprawa, konserwacja), monitoring osiągniętych efektów w środowisku (badanie stanu wód podziemnych, poziomu wód powierzchniowych) oraz szeroko pojęta edukacja ekologiczna.

Wydano w ramach projektu: "Mała retencja - Duża sprawa - kampania na rzecz poprawy małej retencji na obszarach wiejskich", finansowanego przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Mała Retencja - Duża Sprawa
Projekt Fundacji Ekologicznej Zielona Akcja

100

95

75

25

5

0